شەهیدانی ڕێکخراوەی "فیدائیانی خەڵق"(پاشان "ئەکسەرییەت")

(بەشی دووهەم)

لە بەشی یەکەمی ئەم وتارەدا باس لە سەرەتای کرانەوەی دەفتەر و ستادی ڕێکخراوەکە لە کوردستان و دوابەدوای سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران کرا. دەبێ ئەو ڕاستییە لەبیر نەکرێت کە پێش کرانەوەی دەفتەرەکان ژمارەیەکی بەرچاو لە ڕووناکبیرانی کورد پەیوەندیان بە ڕێکخراوەی "چریکهای فدائی خلق" ەوە هەبوو و بە کرانەوەی دەفتەرەکان، ئەوانیش هاوکاری خۆیان لەگەڵ دەفتەرەکان دەست پێکرد. من لەبەشی یەکەمدا ئەو ڕاستییەم، نەگرتبووە بەرچاو و قورسایی زیاترم بە هاوڕێیانی ئازەربایجانی دابوو، کە تەواو لەجێی خۆیدا نییە لەبەر ئەوەی ژمارەی ئەو کوردانەی وا لەپەیوەندی ڕێکخراوەکەدا بوون یا لەو پەیوەندەدا گیرابوون، کەم نەبوو.

حیکایەتی من لەگەڵ فیدائیان

من، کە دوای زیندانی ساڵەکانی ١٣٥١ تا ١٣٥٣، لەسەر ئیش وکاری دەوڵەتی دەرکرابووم، دوابەدوای شۆڕش واتە لە سەرەتای ساڵی 1358 ەوە گەڕامەوە سەر ئیش وکاری پێشووم کە مامۆستایی بوو لە دەبیرستانەکانی تاران، بەڵام تەنیا ڕۆژێکم کار کرد و داوام کرد بمنێرنەوە بۆکان- کە لەوێ وەک ئەندامی "شۆرای انقلاب" ی شارەکە هەڵبژێررابووم. لە بارودۆخی ئەو ڕۆژانەی کوردستاندا، کە داروبەردیش سیاسی بوو و هەمووکەس لایەنگریی لە حزبێک و ڕێکخراوەیەک دەکرد، دیارە منیش، بەشێوەی سروشتی، بەرەو لایەنێک دەکشام.

وەک هێڵی فیکریی، لە مائۆئیسم دوور بووم و بۆ لایەنگریی کۆمەڵە نەدەبووم، بیری چەپ و هەندێکیش چەپڕەویی خۆم نەیدەهێشت لە ناو حزبی دیموکڕاتدا جێگەم بێتەوە. جا دوای گەڕانەوەی بۆکان، هەر بە یەکەم داخوازی و بانگهێشتن، بەرەو ڕیکخراوەی چریکەفیداییەکان چووم کە تازە دەفتەریان لەبۆکان کردبووەوە. سەرەتا لایەنگریان بووم و پاشان بووم بە ئەندام و هەندێک بەرپرسیایەتیشم وەرگرت. واتە لە بەهار و هاوینی ساڵی 1359 دا ماوەیەک بەرپرسی دەفتەری بۆکان بووم و دوای داخرانی دەفتەرەکانی سازمان لە شارەکانی کوردستان و گۆڕانی ڕێبازی چەکداریی، بۆ ماوەی 2-3 مانگێک لە تاران بوومە بەرپرسی شاخەی کوردستانی ڕێکخراوەکە - کارێک کە لە سەرم زیاد بوو و توانایم نەبوو، ئیتر گەلێک زوو خۆم کێشایە دواوە. لە کۆتایی پایزی هەمان ساڵ و سەرەتاکانی زستانیشدا بە نامە "ئیستعفا" مدا و بە تەواوەتی لە ڕێکخراوەکە هاتمە دەرەوە. واتە سەرجەم، ماوەی دەوروبەری ساڵ ونیوێک لەگەڵ ڕێکخراوەی فیدائیان بووم.

دوای چوونە تارانم لەگەڵ دوو خزمی خۆم و برادەرێکی ئەواندا بە ترومبیل بە شەقامێکی تاراندا دەڕۆیشتین کە پاسدار بەناوی "مونافیق" واتە موجاهیدی خەلقەوە گرتیانین و بردیانینە زیندانی ئێڤین. ئەوانیتر گرفتی ئەوتۆیان نەبوو، بەڵام من دەستم لەخۆم شۆردبوو و لام وانەبوو ئیتر چاوم بە دەرێ

بکەوێتەوە بەڵام ئەودەم پەیوەندی ئەکسەرییەت لەگەڵ ڕژیمی ئێران زۆر خراپ نەبوو و گەرچی جاروبارە ئیعدامیان دەکردین بەڵام بە گشتی لەچاو ڕێکخراوە سیاسییە چەپەکانی تر لەگەڵمان باشتر دەجووڵانەوە. نامەنووسینی بەرپرسانی ڕێکخراوەکە کاری خۆی کرد و دوای ١٠ ڕۆژ لەگەڵ سێ کەسەکەی تردا ئازاد کرام بەڵام منیان بە ئەسپاردنی قەباڵەی ماڵ ئازاد کرد.

*****

هەرچۆنێک بێت، با لەوە زیاتر لە باسەکە لانەدەم و بگەڕێمەوە سەر ئەسڵی مەتڵەب. لەو ماوەیەدا کە ڕێکخراوەی چریکەفیداییەکان و پاشان فیدائیانی گەل (ئەکسەرییەت) لە بۆکان هەڵسووڕانیان دەنواند من گەلێک هاوڕێ و هەڤاڵ و برادەری چاکم بوون کە ئێستاش شانازی بە هاوڕێ یی و ناسینیان دەکەم. ئەو ئازایەتی و لەخۆبووردوویی و خزمەتگوزارییەی وا لەو هاوڕێیانەم دیت ئەگەر بیهێنمە سەرکاغەز چەند بەرگ کتێبی دەوێت.

ئەو قسانەم بە واتای ئەوە نییە کە هەرکەسێک هاتبووە نێو ڕێکخراوەکەوە مەعسووم و فریشتە بوو. دەزانم لە ناوماندا خەڵکانی کەم باوەڕ و هەلپەرست و تەنانەت قاچاخچی و فێڵبازیش هەبوون. ئەو کەسانە بە هۆی پۆپۆلیست بوونی هەندێک لە ئێمە و ڕێزگرتنمان لە کۆمەڵانی زەحمەتکێشی خەڵکەوە، خۆیان خزاندبووە ناو ڕێکخراوەکە و هەندێکیان تا پلەی سەرەوەی بەرپرسیایەتی ناوچەییش هاتبوون. لە بیرمە لە دوایین مانگی داخرانی دەفتەری بۆکاندا من دەفتەرم بەجێ هێشت و گوتم تا فڵانەکەس ــ کە بەرپرسی دارایی ڕێکخراوەکەمان بوو، لەو دەفتەرەدا بێت من سەری پێدا ناکەم و هەر واشم کرد بەڵام ماوەی تۆرانەکەی من درێژەی نەکێشا لەبەر ئەوەی دەفتەر کۆکرایەوە و ئەو و من هەرکام بە ڕێبازی خۆماندا ڕۆیشتین!

من ئەم ووتارە بۆیە نانووسم هێرشم کردبێتە سەر کەسێک و کەسانێک؛ دەزانم من لە هەموویان ناتەواوتر بووم، بەڵام قسەیەکیشم بۆ دز کردبێت، نە خائین بووم و نە هەلپەرست. بە پێچەوانە، ووتارەکە بۆیە دەنووسم کە یادێکم کردبێت لە پێشمەرگە و لایەنگر و ئەندامانی پاک و بێگەردی ڕێکخراوەکە- ئەوانەی وا لەو ساڵانە و ماوەیەک دواتردا گیانی خۆیان پێشکەش بە کوردستان کرد و بوون بە شەهیدی ڕێگای سوسیالیزم لە کوردستان. دیارە ڕێبازی فیکریی ئەو ساڵانەی ڕێکخراوەی فیدائیان بە تایبەت لە کوردستان دیاردەیەکی ئاڵۆز بوو و لە نێوان سوسیالیزم و ناسیۆنالیزمی کوردیدا قەتیس مابوو. ڕووناکبیرانی ئەندامی ڕێکخراوەکە بە گشتی هەڵگری بیری چەپ بوون و هەر بەو ئامانجەش لەدەوری ڕێکخراوەکە کۆببوونەوە. بەڵام لەبارودۆخی ئەودەمی کوردستان و زەق بوونەوەی پرسی کورد، بەتایبەت بەهۆی شەڕی بەسەرداسەپاوی ڕژیمی کۆنەپەرستی کۆماری ئیسلامییەوە، کێشەی نەتەوایەتی گەلی کورد ببوە سیاسەتی پەیڕەوکراوی ڕۆژانە و لەڕاستیدا جیاوازییەکی بەکردەوە لەنێوان پێشمەرگەی چەکداری ئێمە و پێشمەرگەی کۆمەڵە و دیموکراتدا نەبوو و هەرسێ ڕێکخراوە، هەرکام بە ڕادەی توانا و ژمارەی ئەندام و لایەنگر، بەشداریی شەڕ وبەربەرەکانیی پاسدار و ئەرتەشی کۆماری مەلاکانیان دەکرد. هەتا ئەو ڕۆژانەش کە سیاسەتی ڕێکخراوەکە تووشی گۆڕان هات و خۆی لە شەڕی چەکدارانە کێشایە دواوە، بۆ خەڵکی ئاسایی کورد لە ناوچەکە، جیاوازییەکی ئەوتۆ لەنێوان پێشمەرگەی ئێمە و دوو ڕێکخراوەکەی دیکەدا نەبوو، بەڵام هەر ئەوەندەی خۆمان لە بەربەرەکانی و خەباتی چەکداریی کێشایەوە، حیسابەکان گۆڕان و خەڵک بە چاوی دوژمن و تەنانەت جاشی ڕژیم سەیریان دەکردین.

ئەوە هەڵەیەک بوو بەسەریدا کەوتین و زیانی زۆریشمان لەپایدا بینی. بەڵام چ کەردەن؟ ڕێکخراوەیەکی سەراسەریی کە بڕیاردەران و سیاسەت دانەرانی لە دەرەوەی کوردستان بوون و بەشێکیان کەوتبوونە ژێر کارتێکەریی حزبی توودەی ئێرانەوە، و ڕوانینی نابەجێی ئەوان لەمەڕ سیستەمی سیاسی ئێران و باوەڕیان بە دژی ئەمپریالیست بوونی کۆماری ئیسلامی لە لایەک و لاوازیی فیکری و تیئۆریکی لقی کوردستان و بەرزنەبوونی دەنگی سەربەخۆی بەرانبەر ئەو سیاسەتە لە لایەکی تر، گەیشتە ئەو کەتنەی وا پێمان کرا و خوێنی ڕژاوی لاوەکانمانی لەبەرچاوی کۆمەڵانی خەڵک بە فیڕۆ چوو.

هەرچۆنێک بێت، پێش ئەو وەرچەرخانە و تەنانەت لەماوەی وەرچەرخانەکە و دوای ئەویش دا، ژمارەیەکی زۆر لە ڕۆڵە قارەمانەکانی ڕیزەکانی فیدائی دژ بە پاسدار و سپای کۆماری ئیسلامی جەنگین و خوێنیان بەختی ئەو ڕێبازە کرد. ژمارەیەکی زیاتریش خۆیان و بنەماڵەیان بریندار بوون یا تووشی گیران و ئەشکەنجە و شاربەدەری هاتن، یا بازرەی ووڵاتان بوون یا ماڵیان ڕووخا و سووتا و داگیرکرا، یا ئیش وکاریان لەدەست چوو، کە ئەو شتانە و تەنانەت ئەو کەسانە لە هیچ سەرچاوەیەک و لەهیچ حیسابێکدا دیار نین. ئەوانە سەربازانی وونی شۆڕش و گەل بوون.

دیارە توێژینەوە لەو هەموو کارەسات و کوشت وبڕ و ماڵ وێرانییانە لە تاقەتی ئەم ووتارە کورتەدا نییە ومن لێرە تەنیا لە هاوڕێیانی شەهیدی ڕێکخراوەکە ئەویش لە بۆکان دەدوێم. بەداخەوە هێشتا ناوی ئەو شەهیدانە بە شێوەیەکی ڕێک وپێک گردوکۆ و تۆمار نەکراوە وکۆمەڵانی خەڵک ئاگاداری ڕادەی بەرزی ئەو فیداکارییانەی هاوڕێیانی فیدایی نین. ئەو تۆمارکردنە ئەرکێکی گەلێک پێویستە و دەبێ درەنگ یا زوو بەڕێوە ببرێت؛ کۆمەڵانی خەڵک دەبێ بزانن کە شەهید و قوربانیانی ڕێکخراوەی فیدائیان لە کوردستان لەبەراورد لەگەڵ شەهیدانی حزبی دیموکڕات و کۆمەڵەدا نەک کەم نەبووە، بەڵکوو ئەگەر ڕادەی لایەنگران و ئەندامانی ڕێکخراوەکان بگیرێتە بەرچاو، ژمارەی شەهید و ئیعدامییەکانی ئەو سەردەمەی فیدائیان لە کوردستان واهەیە لەوانی دیکە زیاتریش بووبێت.

من لێرەدا هەوڵ دەدەم لیستەیەک لە ناوی شەهیدانی فیدایی لە بۆکان و دەوروبەری پێک بهێنم و ڕێزی خۆم پێشکەش بە یادی پیرۆزی ئەوان و پێشگای کەس وکاری ئازیەتباریان بکەم، بە هیوای ئەوەی کارێکی هاوچەشن بۆ شەهیدانی شارەکانی دیکەی کوردستان لە ئیلامەوە تا ماکۆ بەڕێوە بچێت و لای کەم ناوی عەزیزی ئەو گیان بەختکردووانە لە لاپەڕەکانی مێژووی خەباتی گەلەکەماندا بمێنێت. دیارە زانیاریی و بیرەوەریی من لە دوورەووڵاتی و دوای ئەوهەموو ساڵانە، ناتەواون و زۆر واهەیە بەشێک لە ناوەکانم لەبیر نەمابن. خۆ ئەگەر یارمەتی هەندێک هاوڕێی خۆشەویست نەبوایە تا ئەم ڕادەیەی ئێستاش نەمدەتوانی بچمە پێشەوە، دەستیان خۆش بێت.

تکا لە خوێنەری ئەم ووتارانە دەکەم ئەگەر ناو یا ژیننامەی کەسانێک دەزانن کە لەقەڵەمی من داکەوتوون یا بابەتی وا هەبێت کە لە نووسینەکەی مندا ڕەنگی نەدابێتەوە یا بە هەڵە ڕەنگی دابێتەوە، با ئاگادارم بکەنەوە. ئەوە ئەرکی هەموو لایەکە، چ ئەوانەی لایەنگری ڕێکخراوەکە بوون و چ کەسانی تر. ئەو شەهیدانە گیانیان لەڕێگای خەڵکدا بەخت کرد، حەق وایە خەڵکیش لەبیریان نەکەن.
وەرچەرخانی سیاسەتی دواتری ڕێکخراوەکە هیچ پەیوەندێکی بە کەسایەتیی لەخۆبووردوو و خزمەتگوزاری ئەو شەهیدانەوە نییە و حەق وانییە ئەو دوو مەسەلەیە تێکەڵ یەک بکرێن.

ئەوەی لەم زنجیرە ووتارەدا دێت ناوی بەشێک لە شەهیدانی "سازمان چریکهای فدائی خلق" و دواتر، "سازمان فدائیان خلق- اکثریت" لە ناوچەی بۆکانە. بەشێک لەو شەهیدانە، واهەیە لە دابەشبوونی

ڕێکخراوەکە بە سەر "اکثریت" و "اقلیت" دا، سەر بە "اقلیت" بووبێتن، بەڵام من خۆم لەگەڵ ئەکسەرییەت بووم و ئاگادارییەکی ئەوتۆم لە کاری ئەقەلییەت نییە، ئامانجیشم ئەوە نییە شەهیدی یەکیان بدزم و بیبەم بۆ لایەکەی تر! زانیارییەکەم هەر ئەوەندە بڕدەکات و هەرکوێیەکیشی وانەبوو با دۆست و برادەر و خوێنەر ئاگادارم بکەنەوە تا ساغکراوەکەی ڕابگەیێنم.

یادی ئەوان و هەموو گیان بەختکردووانی ڕێگای ڕزگاریی زەحمەتکێشان لە کوردستان بەخێر بێت!

پێش دەسپێکی ناوەکان دەمەوێت بەشێک لە شیعرێکی خۆمتان بۆ بنووسمەوە کە لە ساڵی ۱۹۸۷ کاتێ لە نەخۆشخانەیەکی لەندەن کەوتبووم کوتوومە و تێیدا یادم کردووە لە چەندکەس لە گیان بەختکردووانی فیدایی و هەڵسووڕان و هەروەها بەشێک لە کاری کۆمەڵایەتی و سیاسی هاوڕێیانی فیدایی لە سەروحەدی شۆڕشی ۱۹۷۹ ی گەلانی ئێران لە بۆکان. شیعرەکە دووڕودرێژە و لە هەندێک شوێندا تەنزێکی نەرمیشی ئاوێتە کراوە. من شیعرەکەم ڕوو لە هاوڕێیەکی پێشووی ڕێکخراوەکە گوتووە بەڵام ناویم نەهێناوە و بە ناوی خوازراوەی "عەبباس" ناوبردەم کردووە. لەبەر هۆکاری ئاسایش و هاتنی ناوی خەڵکانی زۆر، هێشتا سەرجەمی شیعرەکە بڵاو نەکراوەتەوە و ئەوە یەکەم جارە کە بەشێکی بڵاو دەکەمەوە:

چلۆنە کەیفەکەت عەبباسە پیرە؟ هەرا وبێنەوبەرەی دوێنێت لەبیرە؟

لەبیرتە "سەرخوڕێنک" و "حەوزەگەورە"؟ لەبیرتە چۆن لەیەک کۆبووین بەدەورە؟

لەبیرتە بارودۆخی ئەو زەمانە؟ هەرا وبێنەوبەرەی ئەو سەردەمانە؟

لەبیرتە ڕۆژ لە شار و شەو لەدێ بووین؟ لەهەرکوێ گۆڵمەزێک بوایە لەوێ بووین

لەبیرت ماوە بەزم و ڕەزمی شاری؟ سوخەنرانی لەسەر یەکدانە گاری!

وەبیرت دێنەوە "شۆڕای مەحەللات"؟ چلۆن ڕێکت دەخستن کات و بێکات!

"خیابانی سەقز"، لای "حەوزەگەورە" "قەڵا" و "قولـلە" و "کەمەربەندی" بە دەورە

لە "پشت خەندەک" هەتا "پردی میرئاوا" لە "بەربەردان" ەوە تا "کۆپین ئاوا"

پەنا و داڵدەی هەموو لایەک بوو "شۆڕا" هەموو کاری خەڵک بەو هەڵدەسووڕا ......

زراویان چووبوو زومڕەی تاجری شار لە شۆڕای خاوەنی ئەو چەشنە ئەفکار

بەڵام جوملەی فەقیران و هەژاران هەموو ڕووت و ڕەجاڵ و دەردەداران

بە سەربەرزی لەڕیزی ڕادەوەستان چ وەستانێ، بڵێ یەکپارچە هەستان!

گوشاری زۆر خرا سەرشانی شۆڕا بەلام شوورەی خەڵک بوو دانەشۆڕا!

لەبیرتە "اعتصاب" ی کوورەخانە؟ کرێکارانی چەند قەنناديخانە؟

کرێکاری حەمام و شیرکەتی نەوت چلۆن مافی ڕەوای خۆیان وەدەست کەوت

تەنانەت بۆ کرێکارانی بێکار   "حەقی بێکاری" دانرا بۆ یەکەم جار ....
ئەوانە هیممەتی تاقە کەسێک نین   وەیا خود حیکمەتی فریادڕەسێک نین
بەروبووی ڕەنجی چینێکی هەژارن   نەتیجەی دەردی خەڵکی دەردەدارن
چها عارەق لە ڕێیاندا ڕژاوە!   چ خوێنهایەک لە پێناویان دراوە!
"**ڕەشید**" و "**یۆسف**" و "**وەستا عومەر**"مان   لەڕێی چی دا کرانە قۆچی قوربان؟
وەیا خوێنی "**تەها**" و "**یەعقووب**" و "**مینە**"   لەسەر چی سووری کرد ئەم سەرزەمینە؟
دەبا کوێر بم! ئەمن زیندووی لەسەر خاک   ئەوانیش دەستەچیلەی گڵ بەسەرپاک ....

بابەتەکە درێژەی هەیە